

*Грачова Т. М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української філології
Маріупольського державного університету*

*Найдьонова Н. В.,
магістр
Маріупольського державного університету*

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДЕМОНОЛОГІЧНИХ ОБРАЗІВ У ЛІРИКО-ХИМЕРНОМУ РОМАНІ-БАЛАДІ В. ШЕВЧУКА «ДІМ НА ГОРІ»

Анотація. У пропонованій статті подано аналітичну розвідку стосовно художнього осмислення демонологічних образів у романі-баладі В. Шевчука «Дім на горі», яскравого зразка української химерної прози ХХ ст. Окреслено домінуючі риси химерних творів як жанрового різновиду, серед яких було виділено фольклорність, умовність, змінність часових та просторових площин, синтез реального та фантастичного світів, домінування народного мовлення та різноманітних засобів гумору. У статті піддаються критичному осмисленню погляди відомих діячів сучасної вітчизняної науки стосовно творчості В. Шевчука загалом, жанрової приналежності творів письменника, зокрема його роману-балади «Дім на горі». У процесі аналізу цього художнього твору авторами роботи було визначено, що В. Шевчук належить до тих митців, що досить активно зверталися на сторінках власних творів до української демонології. У роботі за мету ставилося визначення та аналіз тих фольклорних образів, що наявні у творі В. Шевчука «Дім на горі». З огляду на те, що повість-преамбула позначена реалістичною спрямованістю, у статті предметом дослідження стала друга частина твору під назвою «Голос трави», в якій головними персонажами виступають різноманітні демонічні істоти. Особливу увагу приділено аналізу інтерпретованих художніх образів української демонології, які набули авторського естетичного осмислення у творі В. Шевчука, – домовик, відьма, чорт, водяник, перелесник та ін. У статті здійснено порівняльний дискурс народної демонології та образами роману «Дім на горі» відповідного тематичного наповнення. У процесі дослідження було виявлено, що найпопулярнішими образами з українського фольклору, використані автором у романі-баладі «Дім на горі», є образи відьми та чорта. Саме ці демонологічні герої мають найяскравіше змістове та емоційне наповнення у творі. Аналізуючи художній твір В. Шевчука, з упевненістю можна констатувати, що в автора з української міфології відьма є улюбленим персонажем, адже зустрічається у 5 новелах із 13 та має багато ідейно-емоційних варіантів. Цікавим є той факт, що в новелах «Перелесник» та «Панна сотниківна» автор малює демонологічних істот олюдненими, фокусує увагу реципієнтів на тому, що вони, як люди, здатні на кохання, а це почуття спроможне змінити їх на краще. У статті звертається увага на те, що авторське оригінальне трактування фольклорних персонажів проявляється, перш за все, не у змалюванні зовнішнього вигляду героїв, а в їх психології, поведінці та вмотивованості вчинків.

Ключові слова: химерна література, роман-балада, демонологічний образ, інтерпретація.

Постановка проблеми. Доволі оригінальним та самотнім явищем середини ХХ ст. стала так звана «химерна» література, яка привернула багато уваги до себе фахівців і стала помітним явищем в українській літературі. Химерна проза доволі активно обговорювалася та досліджувалася в колі науковців, серед яких можна виділити В. Кубілюса, В. Брюховецького, Л. Масенко, О. Ковальчук, А. Погрібного, Л. Новиченка, О. Кравченка, В. Дончика, М. Ільницького та багато інших. Незважаючи на численні наукові розвідки з питання, нині не має остаточного та чіткого визначення терміна «химерна література». Враховуючи авторитетний погляд науковців, що безпосередньо чи дотично цікавилися проблемами химерної літератури, можна визначити химерну прозу як такий літературний феномен, де в розповіді наявний синтез реального та фантастичного (ірреального), особлива увага приділяється міфологізації, фольклору та різноманітним засобам гумору, характерними є умовність, зміщення часових та просторових площин, пріоритет надається «живому» народному мовленню та просторіччю, наявна притчевість.

Серед найпопулярніших творів, які науковці зараховують до української химерної прози, належать «Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця» О. Ільченка, «Кам'яне поле» Р. Федоріва, «Позичений чоловік, або ж Хома невірний і лукавий» Є. Гуцала, «Левине серце» П. Загребельного, «Лебедина зграя» та «Зелені млини» В. Земляка та «Дім на горі» В. Шевчука.

В. Шевчук є популярним українським письменником сучасності, твори якого припадають до вподоби багатьом читачам. Одним із найвідоміших його творів вважається «Дім на горі», який насичений різноманітними персонажами з української демонології. Незважаючи на велику популярність твору серед науковців, фольклорні персонажі в цьому творі є не до кінця дослідженими та проакцентованими. Отже, виникає необхідність в актуалізації та вирішенні однієї з не визначених донині в сучасному науковому дискурсі проблеми трактування основних демонологічних образів у творчості В. Шевчука, зокрема в його романі-баладі «Дім на горі».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Валерій Шевчук є одним із найцікавіших українських письменників ХХ ст., творчий доробок якого досліджувався багатьма відомими науковцями: Л. Тарнашевською, А. Горнятко-Шумилович,

Н. Городнюк, М. Павлишиним, П. Майданченком, М. Франчук, А. Пивоварською, М. Жулинським, Г. Грибан, В. Панченком, А. Соколовою та іншими. Але, незважаючи на помітну увагу з боку науковців до творчості В. Шевчука, його твори досліджувалися переважно в контексті їх стильової приналежності. Так, наприклад, М. Павлишин акцентував на химерності прози письменника, П. Майданченко – на тому, що творчість В. Шевчука є продовженням гротескно-барокової традиції [1, с. 15], О. Карпова зосередила увагу на рисах бароко, які були притаманні творчості письменника, зокрема на «контрастності, антимічності, антигетичності і синкретичності, завдяки яким герой бачить світ і себе в ньому, натомість автор розбудовує художній часопростір тексту та інтерпретує його; динамізмі, експресивності, інтелектуальності тексту, полісемантизмі, символічності...» [2, с. 114].

Метою статті є спроба схарактеризувати демонологічну образну систему роману-балади «Дім на горі» В. Шевчука з позиції своєрідності авторського трактування.

Виклад основного матеріалу. Одним із найпопулярніших серед творів письменника вважається «Дім на горі», який створювався автором протягом 14 років. Він складається з двох частин – повісті-преамбули та 13 новел, об'єднаних спільною назвою «Голос трави». Роман є найсуперечливішим у творчості письменника, адже він був приводом для багатьох дискусій серед науковців, які, зокрема, активно сперечалися щодо жанрової приналежності твору. Одні дослідники вважали «Дім на горі» баладою, інші ж – химерним романом. І дійсно, цей твір має ознаки і балади, і химерного роману. Від жанру балади – мотив кохання, який простежується в новелах «Перелесник», «Джума», «Панна сотниківна», та трагічний пафос (новели «Самсон», «Кров на снігу», «Перелесник»). Від химерної прози – фольклорно-чарівні та міфологічні мотиви, вживання «простої» мови, зміщення у часі та просторі. М. Павлишин у науковій розвідці «Дім на горі» В. Шевчука» слушно акцентує на тому, що автор відкидає деякі класичні риси химерної прози, натомість привносить інші й перетворює їх, входячи таким чином у полеміку з химерним романом та закодованими в ньому культурно-політичними тезами [3, с. 99]. Н. Козачук зараховує твір В. Шевчука «Дім на горі» до інтелектуального роману з ознаками «химерності» або до авторської видозміни химерного роману [4, с. 10]. Отже, можна логічно припустити, що «Дім на горі» є одним із видозмінених різновидів химерної прози – лірико-химерним романом-баладою, для якого характерне переплетення реальності з вигадкою та активне використання міфології.

Ретельний аналіз художньої тканини роману-балади «Дім на горі» дає змогу констатувати, що автор доволі часто звертався до української міфології та фольклору, активно використовуючи найпопулярніші образи з народної демонології, а саме: образ домовика, чорта, відьми, водяника, перелесника, лісовика, русалки, мавки, чугайстра, песиголовця та інші. «Дім на горі» є оригінальним та цікавим твором, насиченим різноманітними демонологічними істотами, які виступають у ролі головних персонажів. Відома дослідниця Г. Грибан, досліджуючи творчий доробок В. Шевчука, наголошувала, що автор є одним із «найцікавіших письменників сучасності, новатором, який бере знання з українського фольклору та міфології» [5, с. 342]. Тому не дивно, що майже в кожній із 13 новел другої частини твору під назвою «Голос трави» головними персонажами виступають відьми,

перелесник, водяник, чорти, смерть, джуни, домовики. Взявши за основу народні уявлення про українських демонологічних персонажів, письменник, інтерпретуючи їх, намагався зобразити відомих фольклорних героїв із позиції власного художнього світобачення, показавши їх внутрішній світ.

Одним із найцікавіших персонажів у творі є домовик. За народними уявленнями, домовик – істота, господар будинку, який живе за піччю або на горищі і який ніколи не з'являється до людей. Вже з перших рядків твору автор зазначає, що «як і в кожному домі на ті часи, жив домовик» [7, с. 282]. У письменника домовик виступає як реальний герой, а не як фольклорний образ. Домовик із новели «Дорога» постає як «вугласта постать – чи людина, чи кіт, чотирикутна голова, а на малому личку – ледве накреслені обриси – палахкотіло двоє розпалених жарин» [7, с. 282]. Зовні домовик подібний до фольклорного трактування, однак всупереч народним уявленням у В. Шевчука він може з'являтися господині та розмовляти з нею: «Вона побачила його всього <...> Жінка подумала, що ніколи не бачила його так близько, що це, врешті, може бути й сон – його ніхто так близько не бачив» [7, с. 289]. Цей образ викликає в читача жалість та співчуття одночасно, бо усе життя він мусить прожити один, охороняючи будинок, не маючи права на власне щастя: «Ми живемо поодиноці. Мусиш охороняти дім, в якому мешкаєш» [7, с. 291].

Наступний образ, що набув авторського переосмислення, – це перелесник. Перелесник, літун або налітник, як його ще називають, – істота, що приходиться до жінок вночі та кохастся з ними. За народними уявленнями, перелесник був злим духом, який може бути зовні схожий на померлого коханого жінки. Саме такого перелесника малює письменник в однойменній новелі «Перелесник»: «Здавалося жінці, що той ніжний стукіт, пестощі й навіть збудження – лише марення, солодке, але й важке, п'яне, але похмільне. Вона знала, що то являється до неї Іван, і не менш твердо знала, що то не він...» [7, с. 372]. У цій новелі автор використав народну легенду про танець перелесників із молодими дівчатами: «Тоді вступили у танок і дівчата з перелесниками. Перелесники роздягали їх, розкидаючи навсібіч одягу, й вони, щасливі й зачаровані, почали витупувати по своїй одязі <...> Навколо них вилися довгі чорні тіла, і Марія вловила красчком вільного свого мозку, що це чортівські хвости» [7, с. 372]. Саме під час цієї нічної прогулянки головна героїня побачила й справжнє обличчя її «коханого»: «Але одне спостерегла: погляд той був мертвий. Власне, не запримітила в ньому ніякого погляду, наче не було й очей, а тільки дві печерки, з яких хлопала рідка й сіра вода» [7, с. 373]. Вдаючись до художньої трансформації образу, В. Шевчук відтворює цього персонажа у власній подобі (зовні), однак наголошує на тому, що ця істота закохалася в дівчину: «Мене проклято тим, що маю приходити до тебе в чужій личині, але та людина вже приросла до мене, і чим більше я живу з тобою, тим більше я стаю тим, кого ти по-справжньому любиш і чекаєш» [7, с. 374]. Цікаво, що автор акцентує саме на психології персонажа, його людських переживаннях.

Дещо схожим на перелесника постають джуни з першої частини роману-балади. У В. Шевчука джуни вимальовуються як доволі реальні істоти, які мають змогу з'являтися людям та взаємодіяти з ними. Джуни у творі змальовані як у подобі гарних та привабливих чоловіків («Десять років тому біля будинку на горі з'явився джигун у лакованих туплях, сірому

костюмі і в легкому солом'яному капелюсі. Звідкіля він узявся, не помітив ніхто <...> костюм у нього був бездоганно напрасований, а туфлі сяяли, начебто ходив він не по пилястій жорсткості, а по асфальту <...> Були в джигуна маленькі чорні вусики, блискучі, аж світилися, зуби, а коли знімав капелюха, щоб привітатися, то на тій голові виявилось ідеально зачесане на проділ волосся, так ретельно напomadжене і заглажене, що здавалося – це не волосся а перука» [7, с. 77]), так і в образі сірих птахів («Великий сірий птах у лакованих туфлях і з солом'яним капелюхом на голові кружляв над їхнім обійстям. З туфель витиналися гострі кігті, а замість носа був грубо загнутий дзьоб») [7, с. 78–79]. На відміну від перелесника, джуні ніколи не закохуються в дівчат, а після бажаної ночі покидають своїх коханок назавжди, залишивши по собі чарівних хлопчиків.

Доволі оригінально та по-новому В. Шевчук зображує образ чорта, який у «Домі на горі» зустрічається не один раз. Згідно з народними уявленнями, чорти – це злі істоти, що можуть бути схожими на людину, мають рижки та хвіст та можуть перевтілюватися в будь-кого: «Звичайно чорт невидимий, а коли з'являється, то він чорний, волохатий і з хвостом, а очі в нього як жарини; ноги звичайно цапині, собачі, або курячі <...> Чорт шукає собі людей, щоб за ласощі продали йому душу <...> Звичайно чорт має крила і літає. Має він на собі і роги, але роги тут ознака його великої сили» [8, с. 142]. Чорти можуть тільки шкودити людям та їхній діяльності, худобі, красти зорі з неба та полювати на людські душі. Саме останнє заняття й описав В. Шевчук у новелі «Швець». У цьому творі чорт постає в образі лісничого, який намагається спокусити шевця, задаровуючи його подарунками в обмін на душу: «Отоді й вийшов з лісу злий дух. Зрештою, швець не розібрав до ладу, чи був то злий дух, чи лісник» [7, с. 398]. Чорт у письменника навіть зовні трохи відрізняється від фольклорного образу: «сіре одуте обличчя, сірі одутлі очі, сіра роздута одежа, а замість чобіт – ратиці» [7, с. 398]. Чорт-лісничий, бажаючи отримати бажане – людську душу, виконує різні побажання та хитрістю змушує шевця підписати угоду: «Лісник підморгнув шевцеві й простяг папір. Папір був білий і чистий, як і лісникові зуби... Лісник забрав папір, склав його учетверо і засунув до кишені» [7, с. 402]. У новелі «Швець» автор концептуально не відходить від міфологічних уявлень народу, чорт постає у творі негативним персонажем. Проте в новелі «Панна сотниківна» чорт наближається в авторській інтерпретації до людської подобі, бо він також мріє бути щасливим та радісним, навіть закохатися: «Опинившись на землі, юний чорт став веселим і розбишакуватим <...> Мріяв про щось далеке й несподіване, але був він ще надто юний, тож і мріяти не вмів до ладу» [7, с. 309]. Побачивши молоду й вродливу панну, чорт закохався: «Стислося серце, й важко дихати йому стало. Завмер, вдивляючись до болю в очах у чарівне видіння. Панна була гарна, такої краси ще не зустрічав він на цій землі...» [7, с. 316]. Порушивши закон та закохавшись у панну, чорт вмирає, так і не насолодившись земним життям. Отже, можна констатувати наявність у письменника на прикладі двох новел «Швець» та «Панна сотниківна» зовсім різного трактування образу чорта: один – злий лісничий, який шкودить людям, інший – юний, який хоче наблизитися до світу людей та відчутти справжнє кохання. У новелі «Перевізник», основою якої став грецький міф про перевізника на той світ, поряд із головним персонажем твору – перевізником, автор художньо змальовує чорта в подобі див-

ного пана: «Розкішно вбраний пан в одержу тонкого сукна, в жупанці, підбитім дорогим хутром, і в новеньких лискутих чоботях. В роті у нього стримів цибушок, тютюн був духмяний <...> Його обличчя здавалося трохи засиненим <...> сумно всміхнувся, блиснувши двома рядами викоханих зубів. Від тої усмішки трем пройшов по перевізниковому тілі...» [7, с. 549].

Та чи не найпопулярнішим та найуживанішим демонологічним образом у другій частині «Дому на горі» є образ відьми, чаклунки або ворожки. За народними уявленнями, відьма – жінка, яка вміла чаклувати, ворожити, насилати мор, красти молоко в худоби, наводити манну на людей або красти зорі з неба. У В. Шевчука дуже яскраво та колоритно художньо потрактовано образ відьми, який зустрічається чи не в кожній із новел другої частини. Відьма виступає головним героєм у новелах «Відьма», «Чорна кума» та «Голос трави», а епізодичним – у «Дорозі» та «Панні сотниківни». У цих новелах письменник художньо відтворив образ відьми як у дусі народних вірувань та понять, так і у новому авторському трактуванні. У новелах «Панна сотниківна» та «Чорна кума» автор змальовує чаклунку за усіма фольклорними канонами, старими та потворними жінками. Зовні обидві відьми постають як старі баби, дуже високого зросту, з нелюдським поглядом, після зустрічі з якими йде мороз поза шкірою: «Звела погляд на стару, і мороз пробіг їй поза спиною. Перед нею стояла суха, зморщена, височенна баба. Волосся вибивалося з-під очіпка сивими пасмами, а очі <...> жахнулася чудернацького полум'я, що хлопало з них» [7, с. 312]. Очі відьом у В. Шевчука є цікавим авторським акцентом портретної характеристики образів, вони завжди лякали та одночасно заворожували людей. Не відійшов від фольклорної традиції автор, змальовуючи діяльність відьом та їхні надприродні можливості. Зокрема, в новелі «Дорога» В. Шевчук майстерно відтворив відьомських шабаш у лісі та колоритно змальовує темний ритуал: «Відьми тим часом зносили хмиз: мали уповільнені рухи і страшні, перекошені обличчя... Він почув, як старша відьма плеснула в долоні – серед галявини спалахнула раптом велетенська ватра. Відьми зарухалися жвавіше, ладналися до танку, підтягуючи спідниці, роззуваючи чоботи й розпускаючи волосся. Вогнище запалало ще яскравіше, кинуло йому в обличчя червоний відсвіт, а корови порозплющувалися» [7, с. 286].

У другій частині роману «Дім на горі» автор чи не найяскравіше змальовує образ відьми, який повністю суперечить фольклорним уявленням про цих істот. На протигагу типово фольклорним образам відьом постає Меланка з новели «Відьма», яка є новим образом чаклунки. Героїня в письменника зовні постає молодою дівчиною надзвичайної вроди: з «темними очима» та «чудовими вустами», яка, як усі відьми, була наділена чаклунським даром: вміла і мор навести, і з світу жити. Але в новелі «Відьма» В. Шевчук акцентує саме на поведінці героїні, яка суттєво відрізняється від типово відьомської. Крізь усю художню тканину проходить авторська думка про те, що незважаючи на відьомське коріння, дівчина спочатку не прагне шкудити людям, намагається жити звичайним життям без будь-якого чаклування. У Меланки з'являється шанс жити нормальним життям, однак саме людська поведінка руйнує її плани, перетворюючи на звичайну відьму. В. Шевчук, мотивуючи метаморфози персонажа, наголошує, що саме домагання пана змінюють психологію героїні: Меланка перетворюється на відьму, яка хоче насилати мор на село, аби помститися кривднику:

«Хай виздыхають у тебе корови, хай найдуть на тебе і на твій дім жаби і зжеруть тебе разом з усім майном твоїм, хай впаде тобі на голову страшний мор і хай зрівняє з землею рід твій...» [7, с. 335]. Отже, в цій новелі В. Шевчук в образі Меланки простежує психологічні причини і наслідки тих змін, що відбулися на життєвому шляху істоти, що постраждала від людської поведінки. На початку твору героїня постає у вигляді нової відьми, яка не розвинула в собі чари, а наприкінці новели є типовою відьмою, яка марить помстою за кривду. Письменник наголошує, що життя дівчини поділилося на дві частини, вона стала жертвою обставин, заручницею власної долі, а все через жорстокість людей, через кривду, завдану паном. Образ Меланки з новели «Відьма» є одним із найцікавіших та найбільш психологічно насичених фольклорних образів другої частини роману-балади «Дім на горі».

Висновки. Роман-балада «Дім на горі» насичений різними образами, запозиченими з української демонології. Глибокий знавець українського фольклору, що демонструє вміння тонкого психолога та майстра художнього слова, В. Шевчук у другій частині твору змалював як типово фольклорних демонічних істот, так і подав оригінальне авторське трактування відомих образів, серед яких найцікавішими, на погляд авторів, є образи чорта та відьми, що мають неоднозначну авторську оцінку на сторінках художнього твору і тому викликають особливий інтерес реципієнтів.

Література:

1. Майдаченко П. Проза Валерія Шевчука: поетика умовності. Київ : Радянське літературознавство. 1988. № 2. С. 13–22.
2. Карпова О. Демонологічний дискурс прози Валерія Шевчука : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Херсон, 2008. 216 с.
3. Павлишин М. Канон та іконостас. «Дім на горі» Валерія Шевчука. Київ : Час, 1997. С. 98–112.
4. Козачук Н.В. Поетика інтелектуальної прози 1960 – 90 рр. : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 «Українська література». Чернівці, 2007. 230 с.
5. Грибан Г. Демонологічна образність роману-балади Валерія Шевчука «Дім на горі». *Історико-філологічний збірник наук. праць*. 2010. № 20. С. 342–346. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2010_20_40 (дата звернення 15.12.20)
6. Жулинський М.Г. ...І сповіщає нам голос трави. Шевчук. В. «Дім на горі». Київ, 1983. С. 468–486.
7. Шевчук В.О. «Дім на горі». Київ : А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2013. 561 с.
8. Лларіон (Огієнко І. митрополит). Дохристиянські вірування українського народу : історично-релігійна монографія. Київ : Обереги, 1992. 424 с.
9. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. Київ : АТ «Обереги», 1992. 88 с.

Hrachova T., Naidonova N. Interpretation of Ukrainian demonological characters in V. Shevchuk's lyric-chimeric novel-ballad "The House on the Mountain"

Summary. The proposed article presents the analytical study of the artistic understanding of demonological characters in V. Shevchuk's novel-ballad "The House on the Mountain" that is a striking example of Ukrainian bizarre prose of the twentieth century. The main features of bizarre works as a generic variety are described. They are folklore, conventionality, variability of temporal and spatial planes, synthesis of real and fantasy worlds, dominance of folk speech and various means of humor. In the article the points of view of the famous figures of the modern domestic science regarding V. Shevchuk's oeuvre in general undergo the critical re-evaluation as well as the genre of the writer's work, in particular, his novel-ballad "The House on the Mountain". During the analysis of this fiction the authors of the work determined that V. Shevchuk belonged to those artists who were quite active in the pages of their own works to Ukrainian demonology. The purpose of the work was to define and analyze those folklore characters that were present in the work of V. Shevchuk "The House on the Mountain". Due to the fact that the narrative-preamble is marked by a realistic direction, the subject of the article was the second part of the work called "The Voice of Grass", in which the main characters were various demonic creatures. Special attention is paid to the analysis of interpreted artistic characters of Ukrainian demonology, which acquired the author's aesthetic understanding in the work of V. Shevchuk – house sprite, witch, devil, water sprite, familiar spirit and others. A comparative discourse of the folk demonology and the characters of the novel "The House on the Mountain" is carried out corresponding to the thematic content. In the course of the research it was discovered that the most popular characters of the Ukrainian folklore used by the author in the novel-ballad "The House on the Mountain" are the characters of a witch and a devil. These particular demonological characters have the brightest semantic and emotional content in the work. Analyzing V. Shevchuk's work, it is safe to say that the witch is the author's favourite character of Ukrainian mythology because it occurs in 5 novellas out of 13 and has many ideological and emotional options. It is interesting that in the novellas "Familiar spirit" and "Young lady Sotnykivna" the author characterizes demonological creatures humanized, focusing the attention of recipients on the fact that they, as people, are capable of loving, and this feeling can change them for the better. In the article the attention is paid for the fact that the author's original interpretation of folk characters is manifested primarily not in description of the characters' appearance, but in their psychology, behaviour and motivation of actions.

Key words: bizarre literature, novel-ballad, demonological character, interpretation.